

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

BOEKEN

DOOR KANKER UIT BALANS: GEZINS-
BEGELEIDING DOOR DE EERSTELIJNS-
PSYCHOLOOG

J.H.M. Van Rijt, A. Kooij &
J. Koopman (2003). Assen: Koninklijke
Van Gorcum, pp. 100,
ISBN 90 232 3919 9

Belangrijke initiatieven: projecten die als doel hebben gespecialiseerde kennis en vaardigheden breder toegankelijk te maken. Dit boek, *Door kanker uit balans*, is zo'n initiatief. Het beschrijft hoe een groep eerstelijnspsychologen met een grote professionele belangstelling voor de gevolgen van kanker in gezinnen hun kennis en ervaringen probeert over te dragen aan collegae. Het doel van dit project is de inzetbaarheid van de generalistische eerstelijnspsycholoog bij de begeleiding van kanker te vergroten en daarbij expliciet aandacht te besteden aan het betrokken gezin.

Om meerdere redenen is het terecht dat de Nederlandse Kankerbestrijding het project heeft gefinancierd. In de eerste plaats omdat het nodig is dat psychologen meer kennis krijgen van de psychologische gevolgen van ernstige ziekte voor de patiënt en zijn omgeving. Kanker is daar slechts één voorbeeld van. Uit het PONDES-project is recent gebleken dat het merendeel van de gezondheidszorgpsychologen geen enkele kennis tijdens de opleiding opdoet omtrent de gevolgen van lichamelijke ziekte. Willen deze psychologen het adjectief 'gezondheidszorg' verdienen dan zal daar toch iets aan gedaan moeten worden.

In de tweede plaats is vanuit de Nederlandse Vereniging voor

Psychosociale Oncologie aangegeven dat kennis van systeemtheorie van cruciaal belang is om in de psychosociale oncologie te kunnen werken. De ziekte en behandeling daarvan spelen zich altijd af binnen de context van de systemen rond de patiënt, zoals de systemen met de naasten en met het medische bolwerk dat zo'n belangrijke rol in het patiëntenleven is gaan innemen. Enige kennis over de interacties binnen deze systemen is essentieel om als hulpverlener niet te verdwalen.

Twee belangrijke kennisgebieden worden in dit project samengebracht, die van de psychologische gevolgen van ernstige ziekte en die van het systeemdenken. Beide gebieden worden in het boek voor de relatieve leek verhaald. Het eerste hoofdstuk verschaft basiskennis over de ziekte kanker, het tweede hoofdstuk vat 'de' systeemtheorie in zeventien bladzijden samen. De doorgewinterde lezer van *Systeemtherapie* zal dit tweede hoofdstuk te oppervlakkig vinden. Het eerste hoofdstuk kan interessant voor hen zijn.

In het derde hoofdstuk wordt casuïstiek besproken. In het vierde passeren een aantal relevante therapeutische technieken de revue. In hoofdstuk vijf, *Aandachtspunten*, worden kort specifieke knelpunten behandeld. Aan de orde komen vragen als 'hoe wenselijk is het om kinderen aanwezig te laten zijn bij gesprekken over existentiële vragen?', 'wel of niet een huisbezoek afleggen?', 'hoe om te gaan met het medische circuit?' en 'hoe een balans vinden in nabijheid en distantie bij existentiële problematiek?'. Een aantal praktijkvoorbeelden wordt in het daaropvolgende hoofdstuk besproken.

In een apart deeltje wordt het project beschreven dat ten grondslag ligt aan dit boek. Er wordt uit eerder onderzoek

geput om iets te kunnen zeggen over de (grote) aantallen potentiële patiënten die enige vorm van psychosociale hulp nodig hebben. Evenals over het aangetoonde gebrek aan kennis op het gebied van de psychosociale oncologie en op dat van de gevolgen voor gezin en kinderen in het bijzonder. In hun slotwoord nodigen de auteurs expliciet uit tot discussie, omdat ze het door hen beschreven therapeutische proces niet als een kant en klaar product beschouwen.

Het is te hopen dat dit boek zijn doel bereikt. Ikzelf kan het niet goed beoordelen omdat ik niet tot de doelgroep behoor. Als psychiater-systeemtherapeut gespecialiseerd in de oncologie opereer ik aan de andere zijde van het spectrum van generalist tot superspecialist. Ook de systeemtherapeut is niet primair de doelgroep, hoewel het hoofdstuk over de ziekte kanker voor hem van belang kan zijn. Vanuit de

superspecialistische hoek is het interessant kennis te nemen van dit boek als een voorbeeld van een poging om gespecialiseerde kennis toegankelijk te maken voor een groep generalisten. Eenieder die bezig is geweest met 'didactisch' schrijven kent de twijfel en het gestoei over zaken als de volgorde van theorie en praktijk in de tekst, over welke kennis wel en niet bekend verondersteld kan worden, etc. Van de doelgroep, de eerstelijnspsychologen, zou je graag terug willen horen of het format van dit boek goed is. Ik ben dan ook benieuwd naar de mening van 'de' eerstelijnspsycholoog over dit werk.

Goed dat het boek er is, goed dat een project zo uitmondt in een praktisch product als een boek. Ik hoop dat het de eerstelijnspsychologen bereikt en inspireert om na te denken over hoe kennis effectief is over te dragen.

Leo Gualthérie van Weezel

FAMILY WORK FOR SCHIZOPHRENIA:
A PRACTICAL GUIDE (SECOND EDITION)

E. Kuipers, J. Leff & D. Lam (2002).
London: Gaskell (RCP), pp. 160,
ISBN 1 901242 77 3, £ 15.00

De benadering van het gezin met een schizofrene patiënt heeft de laatste decennia een totale verandering ondergaan. Van de *double-bind* hypothese, waarin het gezin en vooral de moeder (de schizofrenogene moeder) als oorzaak wordt gezien van deze ernstige psychiatrische problematiek, schiet niets meer over. Er bleek geen enkel wetenschappelijk bewijs te leveren

voor deze theorie die erg beschuldigend was voor ouders en daardoor de gezinstherapie in een slecht daglicht plaatste. Toch speelde er een paradoxaal fenomeen: de systemische gezinstherapie kende een grote bloei in de psychiatrische wereld.

De huidige situatie is helemaal anders. Schizofrenie wordt beschouwd als een erfelijke hersenaandoening die een grote kwetsbaarheid tot gevolg heeft. Het gezin heeft een belastende (of beschermende) rol in het moduleren van deze stressgevoeligheid waardoor patiënten meer of minder psychotisch kunnen worden. De gezinstherapeutische interventies zijn